

ULOGA ODGAJATELJA U ZLOSTAVLJANJU I ZANEMARIVANJU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Katić, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:010659>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

ULOGA ODGAJATELJA U ZLOSTAVLJANJU I
ZANEMARIVANJU DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI

JOSIPA KATIĆ

Split, 2024.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Izvanredni diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Kolegij: Suvremeno djetinjstvo i prava djeteta

ULOGA ODGAJATELJA U ZLOSTAVLJANJU I ZANEMARIVANJU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Studentica: Josipa Katić

Mentor: doc.dr.sc. Toni Maglica

Split, rujan 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Zlostavljanje djece	2
2.1. Oblici zlostavljanja.....	2
2.1.1. Emocionalno zlostavljanje	2
2.1.2. Tjelesno zlostavljanje.....	4
2.1.3. Seksualno zlostavljanje	5
3. Zanemarivanje djece	8
3.1. Oblici zanemarivanja djece	9
3.1.1. Emocionalno zanemarivanje	9
3.1.2. Tjelesno zanemarivanje	10
3.1.3. Obrazovno zanemarivanje	10
3.1.4. Medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje.....	12
4. Posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece predškolskog uzrasta	13
5. Uloga odgajatelja u zaštiti djece	15
5.1. CAP program.....	17
6. Metodologija.....	18
6.1. Cilj istraživanja	18
6.2. Instrument istraživanja	18
6.3. Uzorak ispitanika.....	19
7. Rezultati i rasprava	21
8. Zaključak.....	27
9. Literatura.....	28
10. Sažetak	30
Summary	31

1. Uvod

Zlostavljanje i zanemarivanje su pojmovi koji se ljudima čine poznati i razumljivi, ali većina ljudi ne razumije o kakvom se problemu zaista radi. Zlostavljanje i zanemarivanje je kompleksan i višedimenzionalan problem koji se manifestira na različite načine. Dok fizičko zlostavljanje i zanemarivanje obično privlači najveću pažnju zbog svoje očitosti, drugi oblici često ostaju neprepoznati, premda mogu imati duboke i dugotrajne posljedice po žrtve.

U Maslowoj hijerarhiji potreba, potreba za sigurnošću dolazi nakon fizioloških potreba i predstavlja važnu osnovu za zadovoljavanje viših potreba. Prema Glasseru jedna od četiri osnovne potrebe je potreba za sigurnošću. U Eriksonovoj teoriji osobnosti ističe se potreba za sigurnošću kao preduvjet zdrave osobnosti. Dužnost i odgovornost odraslih je da pruže djetetu zaštitu te da brinu o njegovoj sigurnosti. Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa pokrenulo je na državnoj razini inicijativu da svaki vrtić izradi sigurnosno- zaštitne i preventivne programe. Sigurnosni i zaštitni programi i koji će se provoditi s djecom predškolske dobi moraju udovoljavati svjetskim i nacionalnim pravnim aktima, temeljnim dokumentima koji u Republici Hrvatskoj reguliraju provođenje predškolskih programa, važećim državnim standardima koji reguliraju uvjete njegove provedbe. te moraju biti verificirani za provođenje od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske (Seme Stojnović, Vidović, 2007).

Ovaj diplomski rad pruža teorijski pristup zlostavljanja i zanemarivanja te uloga odgajatelja u prevenciji zlostavljanja i zanemarivanja. Cilj ovog istraživanja jest stjecanje uvida u to kako odgajatelji percipiraju svoju ulogu kada je u pitanju zlostavljanje i zanemarivanje djece. Na poseban način fokus se stavio na njihove stavove, iskustva i osjećaj kompetentnosti u ovom području.

2. Zlostavljanje djece

Svjetska zdravstvena organizacija (2006) zlostavljanje smatra kao oblik tjelesnog, emocionalnog, seksualnog zlostavljanja i zanemarivanja, a u opasnost dovodi djetetov život, zdravlje i dostojanstvo. Prema Konvenciji o pravima djeteta (2009) nijedno dijete ne smije biti ekonomski izrabljivano, zanemarivano, zlostavljano te ima pravo na pomoć u svrhu ozdravljenja. Kada se govori o povredama prava djece možemo razlikovati zlostavljanje i zanemarivanje (Milling Kinard, 1987, prema Ajduković i Pećnik 1994). Postoje različiti oblici zlostavljanja, a najčešća podjela je na: fizičko zlostavljanje, emocionalno zlostavljanje te seksualno zlostavljanje. Zlostavljanje je svako grubo ponašanje odrasle osobe, bilo to roditelja, skrbnika ili neke druge osobe, prema djetetu u svrhu odgoja te društvo takvo postupanje deklarira kao neprihvatljivu disciplinsku mjeru. Emocionalna nestabilnost staratelja, mlađi dječji uzrast, prekomjerna konzumacija tableta za smirenje te već prijavljeni slučajevi zlostavljanja u obitelji su rizični čimbenici za ponavljanje zlostavljanja u obitelji ili izvan obitelji. Buljan Flander i Čorsć (2003) navode kako se zlostavljanje s obzirom na mjesto događaja dijeli na događaj unutar same obitelji i izvan obitelji. Zlostavljanje unutar same obitelji je svaki oblik prijetnje i nasilja od strane nekoga iz obiteljskog kruga. Pod zlostavljanjem se smatra bilo koja povreda osobnog integriteta uključujući i iskorištavanje. Pod obiteljskim krugom podrazumijevaju se partneri, bivši partneri, članovi obitelji i prijatelji (Matijević, 2010).

2.1. Oblici zlostavljanja

Postoje tri oblika zlostavljanja: emocionalno ili psihološko zlostavljanje, tjelesno i seksualno zlostavljanje. Samo zlostavljanje nije toliko od presudnog značaja za ishod koliko je ono što ostaje nakon tog zlostavljanja, tj. koje psihološke posljedice na dijete ostavlja. Dijete se može osjećati krivo, manje važno od drugih članova zajednice, izdano, prljavo i sl. (Buljan Flander, Čosić, 2003).

2.1.1. Emocionalno zlostavljanje

Zbog svoje kompleksnosti i poteškoća emocionalno zlostavljanje nije do kraja definirano te mu se manje pozornosti predaje nego li tjelesnom i spolnom zlostavljanju. Kada se govori o zlostavljanju najčešće se misli o spolnom i tjelesnom. Razlog toga je nemogućnost

dogovora oko definiranja, odnosno nemogućnost pronalaska najprikladnijeg termina za ovaj oblik zlostavljanja (Sesar, 2009). Emocionalno zlostavljanje je manje istraživano u odnosu na spolno i tjelesno, ali je ono uvijek povezano s dominantnim oblikom zlostavljanja te može ozbiljno ugroziti mentalno zdravlje. Jedan od problema prilikom definiranja emocionalnog zlostavljanja, za razliku od tjelesnog zlostavljanja gdje su vidno prisutni dokazi o zlostavljanju, je nedostatak vidljivih dokaza (Roje Đapić i Buljan Flander, 2019). Očigledno je da takvo ponašanje može uključivati ismijavanje, kritiziranje, ignoriranje, prebacivanje krivnje, zastrašivanje, prijetnje, ucjene, manipulaciju i sve ostale oblike neprimjerenog ponašanja koje imaju za cilj kontrolu i smanjivanje samopoštovanja i samopouzdanja djeteta.

Roje Đapić i Buljan Flander, (2019: 260-261) ističu: “Prema Američkom profesionalnom udruženju za zlostavljanu djecu, emocionalno zlostavljanje djece može se podijeliti u šest skupina ponašanja skrbnika:

- odbijanje i ponižavanje djeteta;
- teroriziranje i prijetnje djetetu;
- izoliranje djeteta;
- iskorištavanje djeteta;
- ignoriranje djeteta i
- zanemarivanje djetetovih potreba.”

Do emocionalnog zlostavljanja često dolazi zbog odnosa odraslih prema djeci tako da se prema njima odnose kao prema stvarima, a ne osobi, vrijeđa ih se, ponižava, smatra nesposobnima i sl. Oblici u kojima se manifestira emocionalno zlostavljanje su: emocionalna hladnoća, nedovoljna ili uskraćena ljubav i pažnja, manjak ili izostanak komunikacije s djetetom, korištenje imena s kojima se vrijeđa djetetov identitet ili osobnost, podsmjehivanja, zabrane bez razloga i sl. (Bulatović, 2012).

Djeca koja su bila emocionalno zlostavljana često se bore s emocionalnom regulacijom, teško im je prepoznati i izraziti vlastite osjećaje, a također mogu osjećati nisko samopouzdanje i samopoštovanje. Također, ova djeca mogu razviti strah od bliskosti i poteškoće u stvaranju zdravih odnosa s drugima. Posljedice emocionalnog zlostavljanja mogu biti dugotrajne i utjecati na različite aspekte života, uključujući obrazovanje, karijeru i odnose s drugima (Buljan- Flander, Kocijan- Hercigonja 2003).

Black, SmithSlep, Heyman (2001) napravili su metaanalizu članaka djece koja su emocionalno zlostavljana te njihova istraživanja pokazuju na čimbenike rizika vezane uz dijete, kao što su poteškoće u ponašanju, poteškoće u emocionalnom reguliranju, poteškoće u socijalnom funkcioniranju, osjetljivost na stres te nedostatak adekvatnih strategija suočavanja s teškoćama. Također se smatra da nedostatak topline i potpore u obitelji te neadekvatna komunikacija između roditelja i djece mogu povećati rizik od emocionalnog zlostavljanja. Važno je naglasiti da postojanje ovih čimbenika rizika ne znači automatski da će se emocionalno zlostavljanje dogoditi, već da može povećati vjerojatnost njegove pojave (Sesar, 2009). Da bi se mogle odrediti posljedice emocionalnog zlostavljanja za to je potreban duži vremenski period. Ovakav oblik zlostavljanja nedvojbeno ostavlja velike posljedice na djetetov emotivni, mentalni i socijalni razvoj (Đuričić Banjanin 1998, prema Bulatović 2012).

Kako bi se djeci koje su pretrpjeli psihičko zlostavljanje moglo pomoći u procesu ozdravljenja, važno je pružiti im adekvatnu psihološku podršku i terapiju. Djeca bi također trebala biti uključena u radionice za prevenciju zlostavljanja te u programe koji će im pomoći u razvoju zdravih odnosa te upoznavanju vještina emocionalne regulacije i komunikacije. Uključivanje obitelji u proces terapije također može pružiti veliku pomoć te pomoći u stvaranju sigurnog okruženja za dijete. (Đuričić Banjanin, 1998, prema Bulatović 2012).

2.1.2. Tjelesno zlostavljanje

Poznato je da se tijekom povijesti fizičko kažnjavanje koristilo kao oblik odgoja, te se na to nije gledalo kao mogući oblik zlostavljanja. Nakon prepoznavanja fizičkog kažnjavanja kao mogućnosti prisutnosti zlostavljanja prve definicije su se odnosile na povrede djece od strane odraslih koji su se o njima dužni brinuti i štititi ih od negativnih utjecaja (Đuričić Banjanin, 1998, prema Bulatović 2012).

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (2006, prema Zlostavljanje i Kovčo Vukadin, 2018) tjelesno zlostavljanje je grubo, rijetko ili konstantno nanošenje boli, tjelesnih ozljeda i nemarno ponašanje okoline na dijete dok posljedice od ozljeđivanja mogu biti i vidljive i nevidljive.

Ajduković i Pećnik (1994) navode kako tjelesno zlostavljanje uključuje ponašanje roditelja koji namjerno nanose tjelesne povrede i iskazuju agresiju prema djetetu. Dijete se

suočava s udarcima, vatrom, davljenjem, visokom ili niskom temperaturom na kojoj djetetu nije ugodno, prekidima sna i sl.

Pojedini autori povezuju tjelesno zlostavljanje s emocionalnim zbog toga što su često povezani. Primjenom fizičke sile od strane odrasle osobe sa ili bez drugih sredstava dovodi do tjelesne povrede ili čak izazivanje smrti. Ovaj oblik zlostavljanja često ostavlja vanjske tragove zbog kojih se ovo zlostavljanje češće prepoznaje od emocionalnog. Djeca često na zahtjev odrasle osobe ili zbog osjećaja srama i nesigurnosti nose odjeću s kojom može prekriti tragove tjelesnog zlostavljanja. Postojanje vanjskih tragova nasilja ne treba nužno značiti da je dijete zlostavljano, jednako kao što dijete može biti zlostavljano, a da mu se ne vide vanjski tragovi nasilja. U svakom slučaju to su najbolji pokazatelji na koje treba obratiti pažnju na moguću prisutnost zlostavljanja te pokrenuti daljnji postupak u slučaju tjelesnog zlostavljanja (Bulatović, 2012).

Kako bi se utvrdila prisutnost fizičkog zlostavljanja Sesar (2009) navodi da se treba bazirati na fizičkim dokazima. Također naglašava kako se neke ozljede za koje se može smatrati da su nastale zbog fizičkog zlostavljanja su zapravo nastale slučajnim padom i slično.

Modrice i hematomi su česte povrede kod fizičkog zlostavljanja. One mogu biti vidljive na različitim dijelovima tijela i ukazuju na to da je dijete udarano ili tuklo. Ozljede glave su također moguća posljedica fizičkog zlostavljanja. One mogu biti teške i ugroziti zdravlje djeteta. Unutarnje ozljede organa, poput pluća, jetre i slezene, mogu se pojaviti kao posljedica udaranja ili šutiranja djeteta u trbuh ili prsa. Povrede usta, zuba i jezika često se javljaju kao posljedica udaraca u područje glave, lica ili usta.

Djeca koja su zlostavljana često pate od emocionalne zlostave i zanemarivanja, što može dovesti do povećane ranjivosti na ovaj oblik zlostavljanja. Namjerno gušenje i shaken baby sindrom su teški oblici zlostavljanja djece koji mogu dovesti do ozbiljnih ozljeda i čak smrti. Roditelji i skrbnici moraju biti svjesni rizika i posljedica takvog ponašanja te preuzeti odgovornost za zaštitu djece (Sesar, 2009).

2.1.3. Seksualno zlostavljanje

Prema Bulatović (2012) seksualna zloropotreba djeteta je ozbiljan problem u društvu, a definira se kao seksualno zlostavljanje djeteta putem različitih oblika ponašanja koje se mogu odvijati između djeteta i odrasle osobe ili između djece. Seksualna zloropotreba djeteta može uključivati različite oblike aktivnosti kao što su neprimjereno dodirivanje, gledanje

pornografije, prisiljavanje djeteta na gledanje ili sudjelovanje u seksualnim aktivnostima te druge oblike seksualnog ponašanja kojima se krše zakoni ili društveni tabui.

Seksualno zlostavljanje djeteta uključuje seksualnu aktivnost s odraslim osobama ili starijom djecom, gdje dijete nije sposobno dati suglasnost ili se oduprijeti takvoj aktivnosti zbog neravnoteže moći ili nedostatka razvojne zrelosti. Djeca koja su žrtve seksualnog zlostavljanja mogu patiti od fizičkih i psiholoških posljedica koje mogu trajati tijekom cijelog života. Definicija djeteta varira od kulture do kulture, a često se temelji na zakonskoj definiciji. U nekim zemljama, dob kojom se definira dijete je niža od 18 godina, dok je u nekima viša. To može dovesti do problema u prikupljanju podataka o zlostavljanju djece jer se različiti zakoni primjenjuju na različite dobne skupine. Također, u nekim kulturama se smatra da djeca postaju odrasli prije 18. godine, dok u drugima taj proces traje duže (Kovčo Vukadin, 2018). Seksualno zlostavljanje djeteta podrazumijeva se navođenje ili prisiljavanje djeteta na seksualne aktivnosti koje se dijele na konkretne (odnosi, dodirivanje) i nekonkretne (pogledi, egzibicije) (Bulatović, 2012).

Većinu spolnih zlostavljača čine muškarci, no postoji i manji broj ženskih počinitelja. Iako je broj žena počinitelja manji, to ne znači da je problem manje važan ili manje ozbiljan. Važno je istaknuti da su podaci o seksualnom zlostavljanju djece vrlo osjetljiva tema te da se mnogi slučajevi ne prijavljuju, pa se stoga ne mogu donositi konačni zaključci o stvarnoj učestalosti ženskih počinitelja. Međutim, istraživanja pokazuju da žene zlostavljaju djevojčice u manjem broju slučajeva u usporedbi s muškarcima, dok zlostavljanje dječaka od strane žena nije zanemarivo. Također, kao i kod muških počinitelja, većina ženskih počinitelja djeci su poznate osobe, često članovi obitelji (Roje Đapić, Buljan Flander, Galić, 2021). Djeca koja su doživjela seksualno zlostavljanje obično šute o svojim iskustvima iz straha, srama, osjećaja krivnje ili zbog straha da im se neće vjerovati. Mogu se bojati i reakcije počinitelja te mogu biti zbunjena oko svojih osjećaja, osobito ako su doživjela tjelesno uzbuđenje u situaciji zlostavljanja. Djeca mogu osjećati i odgovornost za zlostavljanje, posebno ako su im počinitelji bili bliski i važni ljudi u njihovom životu, kao što su roditelji ili članovi obitelji. Stoga je važno da djeca dobiju podršku i razumijevanje te da im se vjeruje kada govore o svojim iskustvima (Cloitre, Cohen i Koenen, 2011; Lin i sur., 2011, prema Roje Đapić, Buljan Flander, Galić, 2021). Djeca koja imaju niže samopoštovanje i samopouzdanje, koja su tiha i pasivna ili pak vrlo otvorena i znatiželjna, kao i djeca koja su ranije iskusila viktimizaciju, posebno su u riziku za seksualno zlostavljanje. Djeca s nižim samopoštovanjem i samopouzdanjem mogu se činiti manje sposobnima da se odupru zlostavljanju, dok djeca s visokom razinom znatiželje mogu

se lakše naći u situacijama koje ih dovode u kontakt sa zlostavljačem. Djeca koja su ranije doživjela viktimizaciju također mogu biti u većem riziku, posebno ako nisu dobili odgovarajuću pomoć i podršku za suočavanje s traumom (Esposito i Field, 2016, prema Roje Đapić, Buljan Flander, Galić, 2021). Rizičnost za seksualno zlostavljanje su izmijenjena osnovna struktura obitelji, kao što su samohrano roditeljstvo, separacija roditelja i prisutnost novih partnera roditelja, povećavaju rizik za seksualno zlostavljanje djece. Disfunkcionalni odnosi u obitelji, nasilje u obitelji, problematične odgojne prakse, općeniti manjak roditeljskog nadzora, psihičke bolesti roditelja, zlouporaba sredstava ovisnosti roditelja, osobno iskustvo viktimizacije i seksualno zlostavljanje u užoj ili široj obitelji također su česti čimbenici rizika. Seksualna trauma u ranom djetinjstvu može uzrokovati trajne promjene u mozgu. Studije su pokazale da djeca koja su pretrpjela seksualno zlostavljanje imaju promjene u strukturi mozga, posebno u područjima koja su povezana s emocijama, stresnim odgovorom i regulacijom raspoloženja. Disocijacija se smatra jednim od obrambenih mehanizama koji su često prisutni kod ljudi koji su pretrpjeli traumatska iskustva, uključujući seksualno zlostavljanje. Disocijacija se može manifestirati kao gubitak osjećaja vremena, odvojenosti od vlastitog tijela ili osjećaja gubitka kontrole nad vlastitim ponašanjem. To je način da se osoba odvoji od traumatske situacije i ublaži njezin utjecaj na nju. No, disocijacija također može otežati proces suočavanja s traumom i ozdravljenja (Kovčo Vukadin, 2018).

3. Zanemarivanje djece

Zanemarivanje može uključivati izlaganje djeteta riziku zbog nedostatka nadzora i zaštite, kao i izloženost djeteta nasilju, zlostavljanju ili drugim štetnim uvjetima. Zanemarivanje je ozbiljan oblik zlostavljanja djece koji može dovesti do trajnih fizičkih i emocionalnih oštećenja, a u teškim slučajevima čak i do smrti.

Primjeri zanemarivanja uključuju:

- Neodgovarajuća prehrana ili nedostatak hrane
- Neodgovarajuća odjeća ili higijena
- Nedostatak zdravstvene skrbi i medicinske pomoći
- Nedostatak nadzora i zaštite, ostavljanje djeteta samo ili izloženog opasnosti
- Nedostatak emocionalne podrške i pažnje, ignoriranje djetetovih potreba
- Nedostatak odgovarajućeg smještaja i higijenskih uvjeta
- Nedostatak obrazovanja i prilika za intelektualni i emocionalni razvoj (White i sur., 1987, prema Ajduković i Pećnik 1994).

Zanemarivanje može biti i povremeno, ali također može biti i kronično, gdje roditelji kontinuirano ne uspijevaju zadovoljiti potrebe djeteta. Važno je razumjeti da povremeno propuštanje ne znači automatski da se radi o zanemarivanju, već o kontekstu u kojem se takva situacija događa. Međutim, ako se takve situacije ponavljaju i utječu na razvoj i dobrobit djeteta, tada bi se to moglo smatrati zanemarivanjem. Kriteriji za identifikaciju zanemarivanja ili zlostavljanja moraju biti prilagođeni općoj kulturnoj razini i vrijednostima društva u kojem se dijete odgaja. Stoga je važno uzeti u obzir i kontekst u kojem se dijete nalazi, kao što je navedeno u primjeru romske djece. Ono što se može smatrati zanemarivanjem u jednom društvu ili kulturi, možda se neće smatrati zanemarivanjem u drugom društvu ili kulturi. Stoga je važno uzeti u obzir različitost u odgoju i skrbništvu djece, ali uvijek uzimajući u obzir dobrobit i razvoj djeteta (Ajduković i Pećnik, 2009). Čorić i Buljan Flander (2008) navode kako je granica kad počinje zanemarivanje nije uvijek jasno definirana, te se često prilagođava kulturnim i društvenim okolnostima. Važno je naglasiti da zanemarivanje može biti i pasivno (kada roditelji nisu svjesni da ne ispunjavaju potrebe djeteta) i aktivno (kada roditelji svjesno zanemaruju dijete). Zanemarivanje može uključivati propuštanje davanja hrane, liječničke

njege, higijene, pažnje, ljubavi i osnovne skrbi o djetetu. U svakom slučaju, zanemarivanje može imati dugoročne posljedice po mentalno i fizičko zdravlje djeteta.

Prema Buljan Flander i Kocijan Hercigonja (2003) postoje rizični faktori za zanemarivanje, a oni su: socijalni, roditeljski i dječji. Osim siromaštva i materijalne deprivacije, u socijalne faktore koji mogu dovesti do zanemarivanja djece spadaju i nedostatak obiteljske podrške, loša komunikacija unutar obitelji, nedostatak roditeljskih vještina, nedostatak znanja o dječjem razvoju i potrebama, društveni stigme i diskriminacija (na primjer, prema rasnoj, etničkoj, vjerskoj ili seksualnoj pripadnosti obitelji), nasilje u obitelji, nezaposlenost roditelja, neusklađenost radnog vremena roditelja s potrebama djece, nepristupačnost zdravstvene i socijalne skrbi, te nedostatak dostupnih usluga za podršku i zaštitu djece i obitelji. Svi ovi faktori mogu doprinijeti smanjenju kvalitete života djece i povećanju rizika od zanemarivanja.

3.1. Oblici zanemarivanja djece

3.1.1. Emocionalno zanemarivanje

Emocionalno zanemarivanje djece je oblik dječjeg zlostavljanja u kojem roditelji ili skrbnici ne pružaju adekvatnu emocionalnu pažnju, podršku i brigu djetetu. To može uključivati neodgovarajuću reakciju na djetetove osjećaje, ignoriranje djetetovih potreba za ljubavlju, pažnjom i toplinom, kao i nedostatak emocionalne povezanosti i podrške. Djeca koja su emocionalno zanemarena mogu osjećati da njihovi osjećaji nisu važni ili vrijedni, što može dovesti do niskog samopoštovanja, tjeskobe, depresije, teškoća u socijalnoj interakciji i drugih emocionalnih problema. Stoga je važno prepoznati emocionalno zanemarivanje djece kako bi se pružila odgovarajuća podrška i zaštita (Dubowitz, Pitts i Black, 2004 prema Kovčo Vukadin 2018). Buljan Flander i Kocijan Hercigonja (2003) naglašavaju kako dijete kojem se ne pruža dovoljno emocionalne podrške može se okrenuti grupama vršnjaka koje prolaze kroz slične probleme i koji stvaraju vlastita pravila ponašanja koja se mogu razlikovati od društvenih normi. Ovo može biti pokušaj da se pronađe podrška i prihvaćanje koje nedostaje kod kuće. Međutim, takvo ponašanje također može biti rizično i dovesti do raznih problema u budućnosti.

Teško je odrediti granicu između emocionalnog zlostavljanja i emocionalnog zanemarivanja djece, jer su ponekad ti oblici međusobno povezani i mogu se preklapati. Međutim, postoje neki indikatori emocionalnog zanemarivanja koji se mogu prepoznati. Ti indikatori uključuju nedovoljno pružanje brige, pažnje i ljubavi, kao i neodgovaranje na djetetove emocionalne potrebe.

Majke koje zanemaruju dijete često imaju lošiju sliku o sebi nego majke koje zlostavljaju, te imaju poteškoća u samokontroli i socijalnoj interakciji. Razlog tome može biti nedostatak samopouzdanja i emocionalne stabilnosti kod majki koje zanemaruju dijete, što može biti posljedica različitih faktora, poput lošeg djetinjstva, poteškoća u braku ili drugih stresnih životnih događaja.

Brojna istraživanja također su pokazala da emocionalno zanemarivanje djece može dovesti do težih oštećenja nego emocionalno zlostavljanje. Dok su simptomi emocionalnog zlostavljanja često vidljiviji i uočljiviji, emocionalno zanemarivanje može biti skriveno i često se ne prepoznaje ili se ignorira. Emocionalno zanemarivanje može dovesti do problema u razvoju emocionalnih i socijalnih vještina, poteškoća u vezama s drugim ljudima, niskog samopoštovanja, tjeskobe, depresije i drugih psihičkih poremećaja (Buljan Flander i Kocijan Hercigonja 2003).

3.1.2. Tjelesno zanemarivanje

Tjelesno zanemarena djeca mogu pokazivati različite znakove fizičkog zanemarivanja, kao što su: neuhranjenost, zaostajanje u razvoju, loša i nedovoljna higijena, nepravilna dentalna njega, problemi s rastom i razvojem mišića, kostiju i mozga, kao i nedostatak fizičke kondicije i snage, nedovoljna briga o djetetovoj sigurnosti, npr. ostavljanje djeteta samo u opasnim situacijama ili neodgovarajuće nadziranje, također se smatra fizičkim zanemarivanjem. (Kovčo Vukadin 2018, Buljan Flander i Kocijan Hercigonja 2003). Međutim, ova stanja mogu biti uzrokovana i drugim faktorima, kao što su genetski poremećaji, hormonske neravnoteže ili druge medicinske bolesti, pa je stoga važno napraviti detaljan medicinski pregled kako bi se isključili drugi uzroci. Također, nedovoljno unošenje kalorija može biti posljedica siromaštva i socijalne deprivacije, što dovodi do nedostatka hrane i drugih resursa potrebnih za osiguravanje adekvatne prehrane. U nekim slučajevima, nedovoljno unošenje kalorija može biti namjerno, kao oblik zlostavljanja djeteta ili kao posljedica obiteljskih problema i sukoba. Potrebno je u svakom pojedinom slučaju utvrditi uzroke neorganskog napredovanja i pružiti adekvatnu podršku i intervenciju kako bi se otklonili problemi i osiguralo zdravo odrastanje djeteta. U slučaju da se utvrdi da je fizičko zanemarivanje uzrok ovih stanja, potrebno je poduzeti odgovarajuće korake kako bi se spriječile daljnje posljedice.

3.1.3. Obrazovno zanemarivanje

Obrazovno zanemarivanje uključuje nedostatak podrške i poticaja za učenje, nedostatak nadzora nad školskim obvezama djeteta, izostanak poticanja djetetovog

akadenskog napretka i nedovoljno izražavanje interesa za obrazovni uspjeh djeteta. To može dovesti do poteškoća u učenju, padova školskog uspjeha i kasnijih problema u akademskoj karijeri. Također, roditelji mogu ne osigurati djetetu pristup dodatnoj nastavi ili drugim oblicima pomoći koji bi bili korisni za djetetov razvoj. Edukativno zanemarivanje može se očitovati i kroz izostanak podrške djetetu u školskim aktivnostima i učenju, kao i kroz nedostatak komunikacije i suradnje s nastavnicima i školom u cjelini. Roditelji koji zanemaruju svoju ulogu u obrazovanju djeteta mogu također propustiti važne roditeljske sastanke i konferencije, ne pružiti potrebne resurse i pomoć kod školskih zadataka i projekata, te ne motivirati dijete da se aktivno uključi u školske aktivnosti i istraživanje novih znanja (Buljan Flander i Kocijan Hercigonja 2003).

Autorica Kovčo Vukadin (2018) navodi neke od indikatora obrazovnog emocionalnog zanemarivanja djece:

- Neodgovarajući ili neadekvatni oblici komunikacije s djetetom vezano uz školu, kao što su omalovažavanje djetetovih postignuća ili neprikladno kritiziranje njihovog rada.
- Nedostatak podrške u djetetovom izboru školskih aktivnosti, kao što su sudjelovanje u školskim klubovima, sportskim timovima ili drugim izvannastavnim aktivnostima.
- Nebriga oko djetetovih akademskih potreba, kao što je nedostatak pružanja adekvatne opreme ili materijala potrebnih za učenje, poput knjiga, bilježnica, olovaka, računala itd.
- Neodgovarajući odgojni stil koji se fokusira na stroge kazne i kritiku, umjesto na poticanje i podršku djetetu u postizanju uspjeha u školi.
- Neaktivno sudjelovanje u djetetovoj školskoj zajednici, kao što su roditeljski sastanci, konferencije i druge školske aktivnosti u kojima bi roditelji trebali sudjelovati.

Indikatori obrazovnog zanemarivanja djece mogu imati dugoročne negativne posljedice na njihovo emocionalno i akademsko blagostanje. Djeca koja su zanemarena u području obrazovanja mogu doživjeti gubitak samopoštovanja i samopouzdanja, a može se razviti i osjećaj bespomoćnosti, što može dovesti do izbjegavanja škole i školskih aktivnosti. Nedostatak potpore i interesa roditelja može dovesti do pogoršanja akademskih postignuća, povećanja stresa i anksioznosti te do odustajanja od daljnjeg školovanja. Djeca koja redovito izostaju s nastave mogu propustiti važne lekcije i biti zakinuta za kvalitetnu obrazovnu pripremu za budućnost (Buljan Flander i Kocijan Hercigonja 2003).

3.1.4. Medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje

Zdravstveno zanemarivanje djece i može imati ozbiljne posljedice po djetetovo zdravlje i razvoj. Roditelji imaju odgovornost brinuti o djetetovom zdravlju i osigurati mu pravovremenu medicinsku skrb i tretmane. Nedostatak takve brige može dovesti do različitih zdravstvenih problema, uključujući kronične bolesti i trajna oštećenja. Također, nedostatak redovitih sistematskih pregleda i cijepljenja može ugroziti djetetov imunološki sustav i izložiti ga riziku od zaraznih bolesti (Buljan Flander i Kocijan Hercigonja 2003).

Roditeljska nebriga i zanemarivanje mogu započeti tijekom začeća, a mogu se nastaviti nakon poroda, što može dovesti do ozbiljnih posljedica po zdravlje i razvoj djeteta. Važno je naglasiti da roditelji ne snose krivicu isključivo zbog neznanja ili neinformiranosti, već mogu biti prisutni i drugi čimbenici, kao što su emocionalne poteškoće, financijske teškoće, nedostatak podrške od obitelji ili društva, koji mogu biti uzrok roditeljskog zanemarivanja djeteta (Kovčo Vukadin, 2018).

4. Posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece predškolskog uzrasta

Prema Bulatović (2012) zlostavljanje i zanemarivanje djece mogu imati duboke i dugotrajne posljedice na različite aspekte njihova zdravlja, razvoja i dobrobiti. Ove posljedice mogu se manifestirati na različite načine i varirati ovisno o vrsti zlostavljanja, trajanju izloženosti, razvojnom stupnju djeteta te podršci koju dijete prima nakon takvog iskustva. Evo nekih od glavnih posljedica zlostavljanja i zanemarivanja djece:

- **Psihološke posljedice:** Djeca koja su bila izložena zlostavljanju i zanemarivanju često pate od emocionalnih problema kao što su anksioznost, depresija, posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) i nisko samopoštovanje. Mogu razviti i različite oblike poremećaja ponašanja.
- **Kognitivne posljedice:** Zlostavljanje i zanemarivanje mogu ometati kognitivni razvoj djece. Djeca izložena traumama mogu imati teškoće u učenju, koncentraciji i razumijevanju složenih koncepata.
- **Emocionalne posljedice:** Djeca koja su zlostavljana ili zanemarivana mogu imati poteškoće u regulaciji emocija i izražavanju svojih osjećaja. To može dovesti do problema u međuljudskim odnosima i socijalnoj izolaciji.
- **Fizičke posljedice:** Zlostavljanje djece može uzrokovati fizičke ozljede koje mogu ostaviti trajne posljedice. Također, stres povezan s traumom može negativno utjecati na imunološki sustav i opću tjelesnu dobrobit.
- **Socijalne posljedice:** Djeca koja su zlostavljana ili zanemarivana često se suočavaju s poteškoćama u izgradnji pozitivnih odnosa s vršnjacima i autoritetima. Mogu imati problema s povjerenjem prema drugima i razvijanjem zdravih socijalnih vještina.
- **Samopoštovanje i slika o sebi:** Zlostavljanje i zanemarivanje mogu ozbiljno narušiti djetetovo samopoštovanje i sliku o vlastitoj ličnosti. Djeca koja su iskusila ovu vrstu traume često mogu osjećati krivicu, sram i bezvrijednost.

Važno je razumjeti ozbiljnost i raznolikost posljedica zlostavljanja i zanemarivanja djece na njihov fizički, emocionalni i socijalni razvoj. Neke od konkretnih izazova s kojima se djeca suočavaju nakon što su izložena traumi zlostavljanja i zanemarivanja mogu biti:

- **Socijalna izolacija:** Djeca koja su zlostavljana često imaju problema u interakciji s vršnjacima i stvaranju bliskih odnosa. To može dovesti do socijalne izolacije, smanjene aktivnosti u vršnjačkim igrama i osjećaja usamljenosti.
- **Poteškoće u kontroli ponašanja:** Zlostavljana djeca mogu imati problema s regulacijom vlastitog ponašanja, što može dovesti do konflikata i teškoća u suradnji s drugima.
- **Poteškoće u kognitivnom razvoju i školovanju:** Zlostavljanje može utjecati na kognitivni razvoj djece, što se može odraziti na njihove akademske uspjehe. Poteškoće u školi, pa čak i ometanje učenja, često su posljedica zlostavljanja i zanemarivanja.
- **Problemi u jezičnim vještinama:** Kao što ste napomenuli, zlostavljana djeca mogu imati posebne poteškoće u jezičnim vještinama, što može otežati komunikaciju i izražavanje.
- **Poremećaji ličnosti:** Zlostavljanje djece može povećati rizik od razvoja poremećaja ličnosti, poput graničnog poremećaja ličnosti ili antisocijalnog poremećaja ličnosti, u kasnijem životu.
- **Psihološki problemi i suicidalna sklonost:** Djeca koja su bila zlostavljana su podložnija psihičkim problemima, uključujući depresiju, anksioznost i suicidalnu sklonost, posebno tijekom adolescencije.

Najteža posljedica zlostavljanja i zanemarivanja, koju današnje društvo treba na vrijeme spriječiti, je smrt djeteta.

5. Uloga odgajatelja u zaštiti djece

Prema Bulatović (2012) odgajatelji, učitelji, nastavnici i drugi koji rade s djecom i obiteljima često igraju ključnu ulogu kao osobe od povjerenja za djecu i druge osobe koje su možda žrtve zlostavljanja ili imaju bilo kakve strahove, tajne ili sumnje vezane uz takve situacije. S obzirom da provode značajan dio vremena s djecom i stvaraju snažne emocionalne veze s njima, odgajatelji su često prvi koji primijete promjene u ponašanju ili emocionalnom stanju djeteta koje mogu ukazivati na zlostavljanje. Ukoliko je odgajatelj stvorio okruženje u kojem se djeci omogućuje da se osjećaju sigurno i u kojoj se potiče otvorena komunikacija ključno je za otkrivanje i prevenciju zlostavljanja. Kada djeca ili druge osobe imaju povjerenje u takve stručnjake, lakše im je izraziti svoje osjećaje i probleme. Ako se dijete povjeri odgajatelju ili drugoj odrasloj osobi tada je djetetu važno pokazati:

- da mu se vjeruje,
- da ga se ne osuđuje,
- da razumije kako mu je o tome teško govoriti, ali mu je drago da se povjerilo,
- da mu je žao što mu se to događa te da to ne zaslužuje.

Također, može mu se reći „Vidim kako se osjećaš i pomoći ću ti da prođeš kroz to“ (Buljan- Flander, Kocijan- Hercigonja 2003, str 147.). Djeca trebaju znati da su odgajatelji i ostale odrasle osobe voljne razgovarati o zlostavljanju i zanemarivanju prije nego li im dijete otkrije probleme koje bi u vezi s tim mogli imati. Važno ih je učiti razgovarati o tome jer „Informirana djeca su sigurna djeca“, a što je dijete mlađe to bi mu informacije trebale biti jednostavnije.

To je važno jer omogućava rano prepoznavanje i intervenciju u slučaju zlostavljanja ili drugih problema. Ove osobe od povjerenja obično su obučene da prepoznaju znakove zlostavljanja i znaju kako postupati u skladu s protokolima i zakonima. Također, važno je napomenuti ukoliko se sumnja da se dijete možda suočava s zlostavljanjem ili zanemarivanjem, odgajatelji imaju moralnu i zakonsku obvezu da poduzmu odgovarajuće korake kako bi zaštitili dijete. U slučajevima sumnje da se nad djetetom vrši zlostavljanje i zanemarivanje sukladno Protokolu (Protokol o postupanju slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, 2014) odgajatelji te ostali stručni suradnici u suradnji s nadležnim tijelima dužni su pokrenuti postupak radi zaštite prava djeteta. Djecu je potrebno educirati da je zlostavljanje nešto čega se ne treba

sramiti, potrebno je razviti svijesti o tome što je dobro, a što loše. Važno ih je upoznati sa svim vrstama zlostavljanja i zanemarivanja, te kako potražiti pomoć od osobe kojoj vjeruje, a to se može postići kroz razgovor, radionice, slikovnice i sl. Autorice Buljan- Flander i Kocijan-Hercigonja (2003) navode kako pomoći zlostavljanoj i zanemarenoj djeci na način da im se osiguraju prava koja su jasno definirana u Deklaraciji o pravima djece, osposobljavanje stručnjaka da prepoznaju dječju ugroženost, kontinuirano javno informiranje te osvješćivanje problema, kontinuirane profesionalne i društveno političke edukacije, stavljanje pod nadzor rizičnih obitelji.

Autorica Briggs (2018) iznijela je ključne primjere kako zaštititi djecu od zlostavljanja i zanemarivanja. Identificiranje rizičnih situacija, prijava zlostavljanja i zanemarivanja, pružanje podrške djeci i ostalim žrtvama ključni su koraci u osiguravanju sigurnosti djece. Također, pružanje podrške roditeljima i obiteljima, promicanje pozitivnih strategija upravljanja djetetom i obrazovnih aktivnosti dodatno doprinose stvaranju sigurnog okruženja za djecu. Edukacija roditelja kroz klubove ili radionice također može biti vrlo korisna.

Vlada Republike Hrvatske prepoznaje važnost međuresorne suradnje i sveobuhvatnog pristupa zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, zajedno s Nacionalnom strategijom za prava djece, predstavljaju značajan korak u pravcu osiguranja sigurnosti i dobrobiti djece u Republici Hrvatskoj kroz nekoliko ključnih aspekata:

- **Informiranje i svijest:** Protokol ima za cilj informirati stručnjake koji rade s djecom, kao i širu javnost, o postupcima u slučaju sumnje na zlostavljanje ili zanemarivanje djeteta. Osvješćavanje svih relevantnih aktera o ovim važnim pitanjima ključno je za pravodobno djelovanje.
- **Efikasne i operative procedure:** Postavljanje efikasnih i operativnih procedura za brzo i koordinirano postupanje u slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece ključno je za zaštitu djece. Brza reakcija može spriječiti daljnje zlostavljanje i pružiti djetetu potrebnu zaštitu.
- **Pravovremena zaštita i podrška:** Dijete žrtva zlostavljanja treba pravovremenu zaštitu, skrb i emocionalnu podršku. Ovaj aspekt je od suštinskog značaja kako bi se osiguralo da dijete dobije odgovarajuću podršku tijekom procesa oporavka.

- **Suradnja među stručnjacima:** Suradnja između stručnjaka iz različitih sektora, kao što su zdravstvo, obrazovanje, socijalna zaštita, policija i pravosuđe, ključna je za efikasnu zaštitu djece. Razmjena informacija i koordinacija postupaka pomažu u osiguranju sveobuhvatnog pristupa.
- **Osnovni principi zaštite:** Postizanje zajedničke razine razumijevanja osnovnih principa i ciljeva zaštite djece ključno je za dosljedno i učinkovito provođenje protokola. Ovi principi često uključuju najbolji interes djeteta, pravo djeteta na integritet i sigurnost te pravo djeteta na izražavanje svojih stavova i mišljenja (Kovčo Vukadin, 2018).

5.1. CAP program

CAP (Child Assault Prevention) program je primarne prevencije zlostavljanja koji ima cilj osnažiti djecu u sprječavanju napada od strane vršnjaka, nepoznate osobe ili napad strane poznate osobe. U Hrvatskoj se provode 4 vrste CAP programa:

1. Predškolski CAP za djecu predškolske dobi
2. Osnovni CAP za djecu mlađe školske dobi
3. Teen CAP za tinejdžere
4. CAP za djecu s teškoćama u razvoju (Special Needs CAP)

Cilj predškolskog CAP programa je smanjenje ranjivosti djece i njihove izloženosti različitim oblicima zlostavljanja kroz pružanje kvalitetnih informacija, poučavanje učinkovitim preventivnim strategijama te osnaživanje njima važnih odraslih osoba (roditelja, odgajatelja i ostalih zaposlenika vrtića) da im pruže podršku kakvu zaslužuju. Program se provodi u tri sukcesivna koraka:

1. predavanje za osoblje
2. predavanje za roditelje
3. radionice za djecu koje se održavaju 3 dana u trajanju po pola sata

Predškolski CAP program se provodi na način da je prilagođen djeci te dobi kroz interaktivna predavanja i igrokaze koje djeca mogu razumjeti, pratiti te sami probati.

6. Metodologija

6.1. Cilj istraživanja

Zlostavljanje i zanemarivanje djece ostavlja teške posljedice ukoliko se proživljava od ranog djetinjstva. Vrlo je važno pravovremeno prepoznati i pravilno reagirati. U vrtiću, uloga odgajatelja je prepoznavanje bilo kojeg oblika zlostavljanja i zanemarivanja te je njihova uloga prijaviti bilo kakvu sumnju.

Cilj ovog istraživanja jest stjecanje uvida u to kako odgajatelji percipiraju svoju ulogu kada je u pitanju zlostavljanje i zanemarivanje djece. Na poseban način fokus se stavio na njihove stavove, iskustva i osjećaj kompetentnosti u ovom području.

6.2. Instrument istraživanja

S obzirom na cilj istraživanja koristila se kvantitativna metodologija (deskriptivna statistika) i kvalitativna metodologija. Za potrebe ovog istraživanja sastavljen je upitnik na *Google Formsu*. Na samom početku upitnika ispitanicima je naglašeno kako se istraživanje provodi u svrhu pisanja diplomskog rada, upitnik je anonimn te će se istraživanje koristiti isključivo u navedenu svrhu.

Upitnik se sastojao od 3 dijela.

- Prvi dio upitnika je upitnik sociodemografskih podataka: spol, dob, razina obrazovanja, duljina radnog staža, osnivač dječjeg vrtića te središte poslodavca.
- Drugi dio upitnika sastojao se od zavisnih varijabli, a ukupno je sadržavao 20 čestica koji su podijeljeni u 3 skupine: 6 čestica za procjenu stavova odgajatelja o zlostavljanju i zanemarivanju, 7 čestica za procjenu vlastitih kompetencija o zlostavljanju i zanemarivanju djece te 6 čestica o vlastitim iskustvima i susretima s zlostavljanjem i zanemarivanjem djece. Ispitanici su pomoću Likertove skale mogli označiti u kojoj mjeri se slažu s navedenim tvrdnjama. Također, u upitniku je navedena uputa što znači pojedini stupanj, 1 znači *nipošto se ne slažem*, 2- *ne slažem se*, 3- *niti se slažem niti se ne slažem*, 4- *slažem se*, 5- *u potpunosti se slažem*. Posljednju česticu ispitanici su označavali sa *da* ili *ne*.
- Treći dio upitnika sadržavao je pitanje otvorenog tipa što ispitanicima omogućuje da izraze svoje mišljenje ili iskustvo.

Upitnik koji se koristio za izradu diplomskog rada nalazi se u prilogu.

6.3. Uzorak ispitanika

Prvi dio upitnika odnosio se na sociodemografske podatke. U istraživanju je sudjelovalo 107 odgajatelja, od kojih većina ženskog spola, njih 105 (98,1%) (Tablica 1).

Tablica 1. Spol ispitanika

	m	ž	Ukupno
N	2	105	107
%	1,9%	98,1%	100%

Tablicom 2 prikazana je dob ispitanika. Najveći broj ispitanika, njih 30,8% ima od 26 do 35 godina te njih 27,1% od 36 do 45 godina. U uzorku su u najmanjoj mjeri zastupljeni ispitanici koji imaju 56 i više godina (7,5%).

Tablica 2. Dob ispitanika

	18- 25 godina	26- 35 godina	36- 45 godina	46- 55 godina	56 i više godina	Ukupno
N	20	33	29	17	8	107
%	18,7	30,8	27,1	15,9	7,5	100

Tablicom 3 prikazan je radni staž ispitanika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Gotovo polovina ispitanika, njih 46,7% ima od 1 do 5 godina radnog staža dok 29% ispitanika ima 15 i više godina radnog staža u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Tablica 3. Radni staž ispitanika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

	1- 5 godina	5-10 godina	10-15 godina	15 i više godina	Ukupno
N	50	13	13	31	107
%	46,7	12,1	12,1	29,0	100

Za najveći broj vrtića u kojima su ispitanici zaposleni, njih 83,2% osnivač je jedinica lokalne uprave, 11,2% osnovala je fizička ili pravna osoba dok je 5,6% osnovala vjerska zajednica (Tablica 4).

Tablica 4. Osnivač dječjeg vrtić

	jedinica lokalne uprave	fizička ili pravna osoba	vjerska zajednica	Ukupno
N	89	12	6	107
%	83,2	11,2	5,6	100

Tablicom 5 prikazana je razina obrazovanja ispitanika. Više od polovine ispitanika su prvostupnici, njih 51,4%, 20,6% su magistri struke dok je njih 28% studenti/ce diplomskog studija.

Tablica 5. Razina obrazovanja ispitanika

	VSS ili prvostupnik/ca	student/ica diplomskog studija	VSS ili magistar struke	Ukupno
N	55	30	22	107
%	51,4	28,0	20,6	100

Središte poslodavca za najveći broj ispitanika, njih 73,8% je grad (više od 7000 stanovnika), za nešto manji broj ispitanika središte poslodavca je mjesto (od 2000 do 7000 stanovnika) dok je za 5,6% njih središte poslodavca naselje (do 2000 stanovnika) (Tablica 6).

Tablica 6. Središte poslodavca

	grad (više od 7000 stanovnika)	mjesto (od 2000 do 7000 stanovnika)	naselje (do 2000 stanovnika)	Ukupno
N	79	22	6	107
%	73,8	20,6	5,6	100

7. Rezultati i rasprava

Prema cilju koji je postavljen, ispitani su stavovi odgajatelja o zlostavljanju i zanemarivanju. Stavovi odgajatelja prema temi zlostavljanja i zanemarivanja prikazani su u Tablici 7.

Tablica 7. Frekvencije odgovora ispitanika na tvrdnje vezane uz stavove odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece

	Nipošto se ne slažem N (%)	Ne slažem se N (%)	Niti se slažem niti se ne slažem N (%)	Slažem se N (%)	U potpunosti se slažem N (%)
Zlostavljanje djece događa se u svim društvenim slojevima, bez obzira na materijalne uvjete, etničko podrijetlo, novčana primanja, edukaciju, zanimanja, religiju	2 1,9%	3 2,8%	6 5,6%	35 32,7%	61 57,0%
Dijete najčešće šuti o zlostavljanju i zanemarivanju	1 0,9%	2 1,9%	19 17,8%	56 52,3%	29 27,1%
Roditelji koji zlostavljaju i zanemaruju svoju djecu imaju lošu sliku o sebi	4 3,7%	12 11,2%	30 28,0%	39 36,4%	22 20,6%
Roditelji koji zlostavljaju i zanemaruju svoju djecu i sami su bili zlostavljani i zanemareni u djetinjstvu	3 2,8%	8 7,5%	45 42,1%	39 36,4%	12 11,2%
Zlostavljanje i zanemarivanje u jednakoj je mjeri prisutno u sadašnjosti kao i u prošlosti	3 2,8%	12 11,2%	25 23,4%	39 36,4%	28 26,2%
Zlostavljanju i zanemarivanju se danas daje prevelika medijska pozornost pa dolazi do prenaplašavanja problema	39 36,4%	30 28,0%	25 23,4%	7 6,5%	6 5,6%

Veliki broj ispitanika (89,7%) slaže se ili se u potpunosti se slaže da se zlostavljanje djece događa u svim društvenim slojevima, bez obzira na materijalne uvjete, etničko podrijetlo, novčana primanja, edukaciju, zanimanja, religiju. Gašić-Pavišić (2004), Bronfenbrenner (2005) i Nedimović, Biro, (2011) nasilje vide kao odraz cjelokupne situacije u društvu, jer na pojavu nasilja utječu događaji u političkim, socijalnim, znanstvenim, obrazovnim i drugim strukturama nekog društva. Nadalje, veliki broj ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da dijete najčešće šuti o zlostavljanju i zanemarivanju (79,4%). Buljan- Flander i Kocijan-Hercigonja (2003) navode kako je često šutnja odraz dječje nesigurnosti i nepovjerenja prema odraslima. Nešto više od polovice ispitanika (57%) smatra da roditelji koji zlostavljaju i

zanemaruju svoju djecu imaju lošu sliku o sebi. Olweus (1996) navodi kako zlostavljači imaju izraženiju potrebu za dominacijom i kontrolom nad drugima ili potrebu za privlačenjem pažnje i stjecanjem poštovanja od strane djece i drugih osoba. Zlostavljanje i zanemarivanje u jednakoj mjeri prisutno u sadašnjosti kao i u prošlosti smatra (62,6%) ispitanika. Zlostavljanje i zanemarivanje u prošlosti i sada nije lako utvrditi zbog toga što su roditelji i djeca često prikrivala te je samo manji broj slučajeva prijavljeno i otkriveno. U Hrvatskoj se posljednjih desetak godina problemi sve više prepoznaju, a to je rezultiralo zakonskim promjenama te povećanom senzibilnošću stručnjaka (Killen, 2001).. Da se zlostavljanju i zanemarivanju danas daje prevelika medijska pozornost te dolazi do prenaplašavanja problema (64,4%) ispitanika se ne slaže ili u potpunosti ne slaže. Zlostavljanje i zanemarivanje djece prisutno je već tisućama godina, dok su se u nekim kulturama tražila razna opravdanja, danas razvojem društvene svijesti te pravima djeteta dolazi do društvenog neodobravanja te mogućnošću korištenja raznih medija osvješčuje se javnost na ovakvu vrstu problema (Bilić i sur., 2012).

Također, u drugom dijelu upitnika ispitala su se i ponašanja odgajatelja o zlostavljanju i zanemarivanju djece.

Tablicom 8. prikazuju se odgovori ispitanika na tvrdnje vezane uz ponašanje odgajatelja o zlostavljanju i zanemarivanju djece.

	Nipošto se ne		Niti se slažem		U potpunosti se slažem
	slažem N (%)	Ne slažem se N (%)	niti se ne slažem N (%)	Slažem se N (%)	
Svi koji su uključeni u rad s djecom trebali bi biti educirani u problematici zlostavljanog i zanemarenog djeteta	1 0,9%	2 1,9%	3 2,8%	23 21,5%	78 72,9%
Svaki djelatnik odgojno obrazovnog procesa ima obvezu prijaviti sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje djece	2 1,9%	1 0,9%	3 2,8%	19 17,8%	82 76,6%
Smatram da sam odgovorna u prepoznavanju zlostavljanja djece kao i u prijavi zlostavljanja	2 1,9%	2 1,9%	6 5,6%	33 30,8%	64 59,8%
Poznajem postupak prijave zlostavljanja i zanemarivanja	4 3,7%	20 18,7%	15 14,0%	39 36,4%	29 27,1%

Osjećam da bi me kolegice i stručni suradnici podržali ako bih pokrenula prijavu zlostavljanja i zanemarivanja	4 3,7%	12 11,2%	25 23,4%	39 36,4%	27 25,2%
Bojim se da bi zlostavljač mogao prijetiti ili napasti mene ako bih ga prijavila	3 2,8%	9 8,4%	36 33,6%	32 29,9%	27 25,2%
Ako prijavim zlostavljanje i zanemarivanje djeteta, a to se ne pokaže istinitim, obitelj me može tužiti	6 5,6%	9 8,4%	35 32,7%	32 29,9%	25 23,4%

Velika većina ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da bi svi koji su uključeni u rad s djecom trebali biti educirani u problematici zlostavljanog i zanemarenog djeteta (94,4%). Odgajatelji bi trebali steći barem osnovnu edukaciju kako bi stekli minimum znanja i vještina za prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja. Edukaciju djelatnika promiče i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2014). Svaki djelatnik odgojno obrazovnog procesa ima obvezu prijaviti sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje djece, smatra (94,4%) ispitanika te da su odgovorni u prepoznavanju zlostavljanja djece kao i u prijavi zlostavljanja (90,6%). Protokol (2014) navodi kako su odgojno obrazovne ustanove obavezne štiti dječja prava te skrbiti o ostvarivanju tih prava. Obvezni su prjaviti ravnatelju ili stručnom suradniku sumnju o kršenju prava djeteta. Gotovo dvije trećine ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da poznaju postupak prijave zlostavljanja i zanemarivanja (63,5%), dok (22,4) ne poznaje postupak prijave zlostavljanja i zanemarivanja. Jedan dio ispitanika (61,6%) osjećaju da bi ih kolegice i stručni suradnici podržali ako bi pokrenuli prijavu zlostavljanja i zanemarivanja. Više od polovine ispitanika se slaže ili u potpunosti slaže da se boje da bi zlostavljač mogao prijetiti ili napasti njih u slučaju prijave (55,1%) te da ih, ako prijave zlostavljanje i zanemarivanje djeteta, a to se ne pokaže istinitim, obitelj može tužiti (53,3%). Odgajateljima i ostalim stručnim suradnicima treba veća podrška i zaštita prilikom prijavljivanja zlostavljanja i zanemarivanja djece, ponekad iz straha ili nesigurnosti često ne prijave jer ne znaju kako to može utjecati na njihov privatni i poslovni život.

U drugom dijelu upitnika, također kao cilj istraživanja, željela su se ispitati i iskustva odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece.

Tablica 9. Frekvencije odgovora ispitanika na tvrdnje vezane uz iskustva odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece

	da N (%)	ne N (%)
Imao/la sam se priliku susresti s problemima zlostavljanja i zanemarivanja	37 34,6%	70 65,4%
Imao/la sam priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje	23 21,5%	84 78,5%
U postupanju i prijavi dobio/la sam podršku stručnih suradnika i vodstva vrtića	48 44,9%	59 55,1%
Nakon prijave imao/la sam neugodnosti i problem s roditeljima	11 10,3%	96 89,7%
Imao/la sam priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje, ali nisam prijavio/la	12 11,2%	95 88,8%
Do sada se nisam susreo/la s problemima zlostavljanja i zanemarivanja	52 48,6%	55 51,4%

Više od trećine ispitanika (34,6%) imalo je priliku susresti s problemima zlostavljanja i zanemarivanja, njih (21,5%) imalo je priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje dok (59,1%) u postupanju i prijavi nije dobilo podršku stručnih suradnika i vodstva vrtića. Ovdje vidimo kako bi podrška od strane stručnog tima i vodstva vrtića trebala biti puno veća s obzirom da djeca najviše vremena provode s odgajateljima, samim time odgajatelji najbolje poznaju okolinu u kojoj se nalaze. Nakon prijave (10,3%) imalo je neugodnosti i problem s roditeljima dok je (11,2%) ispitanika imalo priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje, ali nisu prijavili. Više od polovice ispitanika (51,4) do sada se u svom radi nije susrela s problemima zlostavljanja i zanemarivanja. Stručnjaci se ne žele uvijek suočiti sa stvarnošću, najveću važnosti nekada pridajemo vlastitom očuvanju. Tek kada obitelj i stručnjaci ne oklijevaju suočiti se sa stvarnošću, može doći do promjena (Killen, 2001).

Posljednji dio upitnika sastojao se od otvorenog tipa pitanja. Većina ispitanika nije dala odgovor, a neki od navoda bili su:

- *Iskusila sam zlostavljanje i zanemarivanje djeteta, ali je rečeno: „Nećemo se miješati to je nešto unutar obitelji.“ Tom djetetu sam pokušala svaki dan učiniti što ljepšim i održavati higijenu koja se u potpunosti zanemarivala. Dijete se nakon svakog vikenda vraćalo s upalom genitalija te bi se trudili to preko tjedna sanirati, međutim isto se ponavlja nakon vikenda. Također je dijete imalo histerične ispade, svako malo bi krenuo nekontrolirani plač. Pokušale smo diskretno pristupiti roditelju, tj. majci koja nam se otvorila o problemima koji se dešavaju. Kad su se problemi riješili djevojčica je “procvjetala” te se takav oblik zanemarivanja više nije događao.*
- *Završila sam edukaciju za CAP (Child assault prevention) pomagačicu koju smo sustavno provodili s djecom u godini pred polazak u školu sve do epidemije korona virusa te smatram da sam time dala svoj mali doprinos osnaživanju djece kako bi se znala zaštititi i/ili potražiti pomoć ukoliko se nađu na meti nasilnika. Nažalost, nakon epidemije u našoj Ustanovi nismo nastavili s tom pozitivnom praksom, ali se nadam da će se to uskoro promijeniti.*
- *Na zlostavljanje treba reagirati te odmah djelovati.*
- *Vrtić me podržao, a sve druge službe nisu, dok majka nije priznala.*
- *Jako teška situacija kada se susretnoš s takvim djetetom, a zlostavljač je već prijavljen.*
- *Nisam osobno imala primjer, ali poznajem kolegice koje jesu i njihov je dojam, obzirom na ono što su prošle u smislu administrativnog, svjedočenja, suočavanja itd. i krajnjeg ishoda (dijete je naposljetku ostavljeno na skrb majci) zbog nefunkcionalnog sustava socijalne skrbi i njihovih službenih ovlasti, dobro bi razmislile o sljedećem postupanju. Žalosno, ali ispadneš veći zločinac od onoga kojem bi se trebalo odrediti mjeru. Sustav ne funkcionira.*
- *U dječjim vrtićima odgajatelj je sumnju dužan prijaviti stručnom timu koji dalje obavještava socijalnu skrb i roditelja, a ishod i odgovor socijalne skrbi, povratno se javlja matičnom odgajatelju.*
- *Obavezno prijavljujte zlostavljanje i zanemarivanje radi slike koju šaljemo djetetu da nije samo te radi vlastite savjesti. Ako je podrška stručne službe primjerena, puno se može promijeniti već unutar ustanove, a na korist djeteta.*
- *Za mene je zlostavljanje i zanemarivanje zločin!*

Može se primijetiti da su odgajatelji svjesni da je zlostavljanje i zanemarivanje nešto na što „ne mogu zatvoriti oči.“ Nedostatak skrbi o djetetu dovodi do gubitka djetinjstva, a dijete je prepušteno da samo traži smisao života, što je nedopustivo (Killen, 2001).

8. Zaključak

Cilj ovog istraživanja jest stjecanje uvida u to kako odgajatelji percipiraju svoju ulogu kada je u pitanju zlostavljanje i zanemarivanje djece. Na poseban način fokus se stavio na njihove stavove, iskustva i osjećaj kompetentnosti u ovom području.

Iz svega navedenog može se zaključiti da se zlostavljanje i zanemarivanje događa u svim društvenim slojevima, bez obzira na materijalne uvjete, etničko podrijetlo, zanimanja, religiju i sl. Također zlostavljanje i zanemarivanje je prisutno jednako u prošlosti kao i u sadašnjosti. Najznačajniju dokument koja štiti dječja prava te strogo osuđuje zlostavljanje i zanemarivanje djece je Konvencija o pravima djece na koju su se obvezale sve države, a među njima i Republika Hrvatska. Zbog donošenja novih zakona te rigoroznijeg gledanja na povrede prava djece, svijest o problemu zlostavljanja i zanemarivanja je u porastu. Sa zlostavljanjem i zanemarivanjem susreću se djeca već od rane dobi te bi zbog toga trebalo obratiti pozornost i na institucije u kojima djeca borave te na djelatnike institucija koje s djecom rade. Kako bi se na vrijeme prepoznao te spriječio bilo koji oblik zlostavljanja i zanemarivanja djece potrebno je poznavati te provoditi strategije za prevenciju te preventivne aktivnosti u institucijama u ovom slučaju u vrtiću. Ključnu ulogu, u prepoznavanju, provođenju strategija za prevenciju i preventivne aktivnosti, ima odgajatelj koji većinu vremena provodi s djecom. Prema gore dobivenim rezultatima istraživanja velika većina odgajatelja smatra da je važno educirati se o ovoj problematici, što je u potpunosti točno jer konstantna edukacija pomaže u prepoznavanju zlostavljanja i zanemarivanja koja se mogu uočiti iz dječjeg ponašanja, dječjih crteža, igre i sl. Osim edukacije odgajatelja, bitna je edukacija i cijelog stručnog tima, jer međusobna suradnja odgajatelja, stručnog tima i vodstva vrtića, omogućuje rano prepoznavanje, pružanje pomoći te sprječavanje nanošenja štete djetetu.

Zaključeno je da ima prostora za daljnje edukacije, radionice s djecom i roditeljima te kontinuirana stručna usavršavanja svih sudionika odgojno obrazovnog procesa. Cjelovita procjena svih uključenih u odgojno obrazovni proces osim što ima važnu ulogu u fazi zabrinutosti i procjenjivačkog procesa, može biti podražavajuća što je od velike važnosti osobama koje su odlučili napraviti prvu korak u prijavljivanju.

9. Literatura

1. Ajduković Marina: Prevencija zlostavljanja i zanemarivanja djece, Dijete i društvo, Zagreb, 2001.
2. Ajduković, M. i Pećnik, N. (1994). Zlostavljanje i zanemarivanje djece u obitelji. *Revija za socijalnu politiku*, 1 (3), 269-276. <https://doi.org/10.3935/rsp.v1i3.584>
3. Bilić, V., Buljan Flander, G., Hrpka, H. (2012). *Nasilje nad djecom i među djecom*. Zagreb: Naklada Slap.
4. Black, D., Heyman, R., Smith Slep, A., (2001). Risk factors for child physical abuse. *Vol.6*, 122-128.
5. Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks, CA: Sage
6. Bulatović, A. (2012). Posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece predškolskog uzrasta. *Život i škola, LVIII (27)*, 211-221. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/84275>
7. Buljan Flander, Gordana; Ćosić, Ivana Prepoznavanje i simptomatologija zlostavljanja i zanemarivanja djece // *Medix*, 9 (2003), 51; 122-124
8. Buljan Flander, G. i Kocijan Hercigonja, D. (2003). *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Zagreb: Marko M.
9. Briggs, F. (2018) *Child Protection: The Essential Guide for Teachers and Other Professionals whose work involves children* woodslane press
10. Ćorić, V. i Buljan Flander, G. (2008). Zanemarivanje djece - rizični čimbenici, posljedice, uloga liječnika i mogućnosti prevencije. *Paediatrica Croatica*, 52 (1), 29-33. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/22269>
11. Gašić-Pavišić, S. (2004). Mere i programi za prevenciju nasilja u školi. *Zbornik instituta za pedagoška istraživanja*, 36, 168-188.
12. Jukić Lušić, I., Combaj, M. i Matovina, M. (2007). Osnaživanje djece u pozitivnim vrijednostima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (50), 17-20. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/177074>
13. Kovčo Vukadin, I. (2018) *Kako prepoznati nasilje nad djecom i pomoći djetetu žrtvi nasilja*. Priručnik za stručnjake: Sveučilište u Zagrebu.
14. Killen, K. (2001). *Izdani: Zlostavljana djeca su odgovornost svih nas*. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć
15. *Korak po korak, udruga roditelja. CAP program prevencije zlostavljanja djece i mladih*. <https://urkpk.org/programi/cap-program/opcenito-o-cap-u/cap-program-danas/>

16. Matijević, A. (2010). Nasilje u obitelji - europski modeli. *Policija i sigurnost*, 19 (2), 195-209. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/79419>
17. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb.
18. Nedimović, T., Biro, M. (2011). Faktori rizika za pojavu vršnjačkog nasilja u osnovnim školama. *Primenjena psihologija*, 4, 229-244.
19. Roje Đapić, M., Buljan Flander, G. i Galić, R. (2021). Seksualno zlostavljanje djece: Teorijsko-empirijski pregled i sustavna prevencija u Hrvatskoj. *Socijalne teme*, 1 (8), 19-45. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/273051>
20. Seme Stojnović, I. i Vidović, T. (2007). Sigurnosni i zaštitni programi u dječjem vrtiću. *Dijete, vrtić, obitelj*, 13 (49), 2-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/177517>
21. Sesar, K. (2009). Spolno zlostavljanje djece. *Ljetopis socijalnog rada*. vol. 16., no. 3. URL: <https://hrcak.srce.hr/47818>
22. Uredništvo (2009). Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta: kratak vodič. *Djeca u Europi*, 1 (2), 4-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/144509>
23. Vlada Republike Hrvatske. (2014). Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece. Zagreb.
24. World Health Organization (2002). World report on violence and health. Geneva: World Health Organization.

10. Sažetak

Djeca su kroz stoljeća zlostavljana i zanemarena, a prepoznavanje najčešće ovisi o socijalnim čimbenicima. Zlostavljanje obuhvaća svako fizičko, mentalno seksualno zlostavljanje ili maltretiranje djece mlađe od 18 godina. Zanemarivanje se najčešće definira kao izostanak brige i njege odraslih prema djetetu.

Zlostavljana i zanemarena djeca pokazuju emocionalne i ponašajne probleme, loše kognitivno funkcioniranje te kasnije takva djeca imaju lošiji uspjeh u školi.

Cilj ovog istraživanja jest stjecanje uvida u to kako odgajatelji percipiraju svoju ulogu kada je u pitanju zlostavljanje i zanemarivanje djece. Na poseban način fokus se stavio na njihove stavove, iskustva i osjećaj kompetentnosti u ovom području. Prema dobivenim rezultatima velika većina odgajatelja smatra da su dužna prijaviti sumnju ili bilo koji oblik zlostavljanja i zanemarivanja djece. Velika većina odgajatelja se osjeća kompetentnima u prepoznavanju, međutim polovica odgajatelja nije dobila podršku stručnog tima i vodstva vrtića u prijavi zlostavljanja i zanemarivanja.

Ključne riječi: zlostavljanje, zanemarivanje, dijete, odgajatelj, stručni tim, kompetencije

Summary:

Children have been abused and neglected for centuries, and recognition usually depends on social factors. Abuse includes any physical, mental, sexual abuse or mistreatment of children under the age of 18. Neglect most often defined as a lack of care and attention by adults towards a child.

Abused and neglect children show emotional and behavioral problems, poor cognitive functioning, and later such children have worse absorption in school.

The aim of this research is to gain insight into how educators perceive their role when it comes to child abuse and neglect. In a special way, the focus was placed on their attitudes, experiences and sense of competence in this area. According to the obtained results, the vast majority of educators believe that they are obliged to report suspicions or any form of abuse and neglect of children. The vast majority of educators feel competent in recognizing, half of the educators did not receive the support of the professional team and kindergarten leadership in reporting abuse and neglect.

Keywords: abuse, neglect, child, preschool teacher, professional team, competencies

Prilozi

Popis tablica

Tablica 1. Prikaz spol ispitanika (str. 19)

Tablica 2. Prikaz dobi ispitanika (str.19)

Tablica 3. Prikaz radnog staža ispitanika (str. 19)

Tablica 4. Prikaz osnivača dječjeg vrtića (str. 20)

Tablica 5. Prikaz razine obrazovanja ispitanika (str. 20)

Tablica 6. Prikaz središta poslodavaca (str. 20)

Tablica 7. Frekvencije odgovora ispitanika na tvrdnje vezane uz stavove odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece (str. 21)

Tablica 8. Frekvencije odgovora ispitanika na tvrdnje vezane uz ponašanja odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece (str. 22/23)

Tablica 9. Prikaz frekvencije odgovora ispitanika na tvrdnje vezane uz iskustva odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece (str. 24)

Upitnik

**ULOGA ODGAJATELJA U ZLOSTAVLJANJU I ZANEMARIVANJU DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI**

Poštovani odgajatelji

pred vama se nalazi upitnik sastavljen u svrhu izrade diplomskog rada na temu "Uloga odgajatelja u zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja." Cilj ovog upitnika je istražiti stavove, ponašanja i iskustva odgajatelja prema zlostavljanju i zanemarivanju djece. Upitnik je anonimn. Unaprijed hvala na ispunjavanju i doprinosu za izradu diplomskog rada.

Spol: Žensko Muško Dob: 18- 25 godina 26- 35 godina 36- 45 godina 46- 55 godina 55 i više godina	Osnivač dječjeg vrtića u kojem radite: Jedinica lokalne uprave Fizička ili pravna osoba Vjerska zajednica Radni staž u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: 1- 5 godina 5- 10 godina 10- 15 godina 15 i više godina Vaša razina obrazovanje je: VŠS ili prvostupnik/ca ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja student/ica diplomskog studija RPOO VSS ili magistar struke
Osnivač dječjeg vrtića u kojem radite je: jedinica lokalne samouprave fizička ili pravna osoba vjerska zajednica	Središte poslodavca: grad (više od 7000 stanovnika) mjesto (od 2000 do 7000 stanovnika) naselje (do 2000 stanovnika)
Molimo da procijenite svoje slaganje s pojedinim tvrdnjama. Svoje mišljenje o navedenim tvrdnjama iskazujete označavanjem jednog broja u svakom redu pri čemu je: 1= nipošto se ne	

slažem; 2= ne slažem se; 3= niti se slažem niti se ne slažem; 4= slažem se; 5= u potpunosti se slažem					
	1 - nipošto se ne slažem	2 - ne slažem se	3 - niti se slažem niti se ne slažem	4 - slažem se	5 - u potpunosti se slažem
Zlostavljanje djece događa se su svim društvenim slojevima, bez obzira na materijalne uvjete, etničko podrijetlo, novčana primanja, edukaciju, zanimanja, religiju	1	2	3	4	5
Dijete najčešće šuti o zlostavljanju i zanemarivanju	1	2	3	4	5
Roditelji koji zlostavljaju i zanemaruju svoju djecu imaju lošu sliku o sebi	1	2	3	4	5
Roditelji koji zlostavljaju i zanemaruju svoju djecu i sami su bili zlostavljani i zanemareni u djetinjstvu	1	2	3	4	5
Zlostavljanje i zanemarivanje u jednakoj je mjeri prisutno u sadašnjosti kao i u prošlosti	1	2	3	4	5
Zlostavljanju i zanemarivanju se danas daje prevelika medijska pozornost pa dolazi do prenaplašavanja problema	1	2	3	4	5

Molimo da procijenite svoje slaganje s pojedinim tvrdnjama. Svoje mišljenje o navedenim tvrdnjama iskazujete označavanjem jednog broja u svakom redu pri čemu je: 1= nipošto se ne

slažem; 2= ne slažem se; 3= niti se slažem niti se ne slažem; 4= slažem se; 5= u potpunosti se slažem					
	1 - nipošto se ne slažem	2 - ne slažem se	3 - niti se slažem niti se ne slažem	4 - slažem se	5 - u potpunosti se slažem
Svi koji su uključeni u rad s djecom trebali bi biti educirani u problematici zlostavljanog i zanemarenog djeteta.	1	2	3	4	5
Svaki djelatnik odgojno obrazovnog procesa ima obvezu prijaviti sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje djece	1	2	3	4	5
Smatram da sam odgovorna u prepoznavanju zlostavljanja djece kao i u prijavi zlostavljanja	1	2	3	4	5
Poznajem postupak prijave zlostavljanja i zanemarivanja	1	2	3	4	5
Osjećam da bi me kolegice i stručni suradnici podržali ako bih pokrenula prijavu zlostavljanja i zanemarivanja	1	2	3	4	5

Bojim se da bi zlostavljač mogao prijetiti ili napasti mene ako bih ga prijavila	1	2	3	4	5
Ako prijavim zlostavljanje i zanemarivanje djeteta, a to se ne pokaže istinitim, obitelj me može tužiti	1	2	3	4	5

Imao/la sam se priliku susresti s problemima zlostavljanja i zanemarivanja	Da	Ne
Imao/la sam priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje	Da	Ne
U postupanju i prijavi dobio/la sam podršku stručnih suradnika i vodstva vrtića	Da	Ne
Nakon prijave imao/la sam neugodnosti i problem s roditeljima	Da	Ne
Imao/la sam priliku prijaviti zlostavljanje i zanemarivanje, ali nisam prijavio/la	Da	Ne
Do sada se nisam susreo/la s problemima zlostavljanja i zanemarivanja	Da	Ne

Želite li nešto dodati?	

Hvala Vam na suradnji!

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Josipa Katić

Naslov rada: Uloga odgajatelja u zlostavljanju i zanemarivanju djece predškolske dobi

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti, pedagogija

Vrsta rada: Diplomski rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
doc. dr. sc. Toni Maglica

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
doc. dr. sc. Toni Maglica
doc. dr. sc. Suzana Tomaš
doc. dr. sc. Katja Kalebić Jakupčević

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 17.09.2024.

Potpis studenta/studentice: Josipa Katić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskoga fakulteta u Splitu.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Josipa Katić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice ranog i pedškolskog odg. i obr., izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 17. 09. 2024.

Potpis

Josipa Katić